

BANK MOLIYAVIY AKTIVLARI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH

Madrimov Shuhrat Bahodir o'g'li
"Asakabank" AJ Investitsiyalar boshqarmasi boshlig'i

Bank moliyaviy aktivlari, banklarning moliyaviy resurslarini boshqarish va faoliyatini muvaffaqiyatli amalga oshirishda muhim o'rin tutadi. Moliya aktivlari deb bank tomonidan investitsiya qilinadigan va ularning daromad keltiradigan resurslari tushuniladi.

Bankning moliyaviy aktivlari hisobini takomillashtirish, uning iqtisodiy samaradorligini oshirish va moliyaviy barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Ushbu jarayon, banklarning risklarni boshqarish, kapitalni optimallashtirish va foyda olish imkoniyatlarini kengaytirishda muhim ahamiyatga ega.

Bugungi kunda global moliya bozori tez o'zgarayotgan sharoitda, tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash bir qator muhim omillarni talab qiladi. Ushbu maqolada tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini ta'minlovchi asosiy elementlar, xususan, kapital zaxiralari, likvidlik, kredit sifatlari va risklarni boshqarish kabi jihatlar ko'rib chiqiladi.

Shuningdek, banklar faoliyatini nazorat qiluvchi regulyatorlar va iqtisodiy muhitning ta'siri ham tahlil qilinadi. Bu aspektlar orqali tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini yaxshilash yo'llarini aniqlash maqsad qilinadi. Bank faoliyatining barqarorligi – bu bank tomonidan pul ekvivalentlari shaklida taqdim etiladigan moliyaviy sohalar, pul mablag'lari va kreditlar va boshqa xizmatlarning doimiy kengayishi holati.

Tashkilotning moliyaviy hayotiyli va bankrotlik ehtimolini o'rganish juda dolzarb bo'lib, katta nazariy va amaliy ahamiyatga ega.

Ushbu mavzuni o'rganishda tijorat banklarining moliyaviy barqarorligining ilmiy va nazariy asoslarini o'rganishda adabiyotlarning tizimli tahlili o'tkazildi. Shuningdek, ushbu sohadagi olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarning ilmiy xulosalari o'rganilib, mustaqil yondashuvlar shakllantirildi. Tahlilda tijorat banklarining rasmiy veb-saytlari materiallari va O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining statistik ma'lumotlaridan foydalanilgan.

Bankning moliyaviy barqarorligini oshirishga kredit tashkilotining umuman bank tizimidagi mavqeini mustahkamlashga qaratilgan chora-tadbirlar majmui hisobiga erishiladi. Bunga, birinchi navbatda, moliyaviy holatni optimallashtirish va bankning samarali rivojlanish strategiyasini ishlab chiqish orqali erishiladi.

Tijorat bankining moliyaviy holatini tahlil qilish va baholash boshqaruv jarayonining muhim elementidir. Boshqaruv funktsiyasi sifatida tahlil bank faoliyatini ichki nazorat qilishga xizmat qiladi. Materialni yanada taqdim etishda tahlil subyekti tegishli tahlil va nazorat funktsiyalari tijorat bankining boshqaruv jamoasi deb taxmin qilinadi.

Bankning moliyaviy barqarorligini oshirishga kredit tashkilotining umuman bank tizimidagi mavqeini mustahkamlashga qaratilgan chora-tadbirlar majmui orqali

erishiladi. Avvalo, bu moliyaviy holatni optimallashtirish va bankni rivojlantirishning samarali strategiyasini yaratish orqali amalga oshiriladi.

Bankning moliyaviy holatini tahlil qilishning eng keng tarqalgan usullari:

moliyaviy hisobotlarni o'qish usuli;

guruhlash usuli;

koeffitsient usuli;

parchalanish usuli;

qiyosiy tahlil;

strukturaviy tahlil;

omillarni tahlil qilish;

trend tahlili.

Bankning moliyaviy holatini tahlil qilishning asosiy obyektlari: kapital, aktivlar, majburiyatlar, likvidlik, rentabellik (rentabellik). Banklarning moliyaviy holatini baholashning yagona tizimining tarkibiy qismlari sifatida bu jihatlar bir-biriga ta'sir qiladi. Ular bir-biri bilan chambarchas bog'liq, shuning uchun bankning moliyaviy holatini har tomonlama baholash uchun kompleks tahlil zarur.

Likvidlik kredit tashkilotining moliyaviy barqarorligining hal qiluvchi shartlaridan biridir. Ko'pgina iqtisodchilar bank barqarorligini saqlashda likvidlikning hal qiluvchi rolini ko'rsatishga moyildirlar. Bank uzoq muddatli moliyaviy majburiyatlarini bajarish uchun etarli miqdordagi naqd pul va boshqa likvid aktivlarga ega bo'lsa, likvid hisoblanadi.

Likvidlikning pasayishining asosiy sabablaridan biri muddati o'tgan qarzlarning ko'payishi hisoblanadi. Ushbu muammo, ayniqsa, iqtisodiy beqarorlikning hozirgi bosqichida dolzarbdir.

Tijorat bankining shakllanishi va faoliyatining zaruriy sharti uning o'z kapitalidir. Ularning roli bankning barqarorligi va uning faoliyati samaradorligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Bank o'z faoliyatining dastlabki bosqichida, muassislar bir qator ustuvor xarajatlarni amalga oshirganda, bank o'z ishini boshlay olmaydigan kapitalga muhtoj.

Kapitalning etarliligi ham bankning ishonchliligi o'lchovidir. Uning hajmi kredit tashkilotining inqiroz davrida barqarorlikni saqlash qobiliyatini belgilaydi, ya'ni bank o'zining to'lov qobiliyatini buzmasdan zararni qay darajada engishga qodirligini ko'rsatadi. Kapitalning etarliligi aktsiyadorlar va mijozlarning bank faoliyati va boshqaruv sifatiga bo'lgan ishonchining ko'rsatkichidir.

Moliyaviy barqarorlikni oshirish uchun banklar kapitalning etarliligi sifatini kuzatishi kerak.

Moliyaviy barqarorlik darajasini aniqlashning muhim jihati rentabellikdir. Bank operatsiyalarining rentabelligi kredit tashkilotining muvaffaqiyatli ishlashi uchun etarli yoki yo'qligini aniqlash uchun baholanadi.

Moliyaviy barqarorlikni oshirish uchun banklar bir qator tadbirlarni amalga oshirishi mumkin:

moliyaviy barqarorlikni boshqarishning ichki tizimini ishlab chiqish va joriy etish zarur;

stress test tizimini ishlab chiqish;

Bazel II usullari va Bazel III elementlarini moliyaviy barqarorlikni boshqarish tizimiga kiritish;

bank xatarlari bilan ishlash, ayniqsa qarz oluvchilarga qo'yiladigan talablarni hisobga olgan holda, amaldagi kredit shartnomalari monitoringini takomillashtirish;

bankning barcha filiallarini qo'llab-quvvatlash uchun hamkorlik qilish.

XULOSA

Shunday qilib, tijorat bankining moliyaviy barqarorligi o'z mablag'larini, shuningdek boshqa xo'jalik yurituvchi subyektlarning mablag'larini ko'paytirish va ularning moliyaviy operatsiyalariga xizmat ko'rsatishdan iborat. Shu sababli, boshqa kompaniyalarning moliyaviy xizmatlariga xizmat ko'rsatishdagi muvaffaqiyat nafaqat ularning barqarorligiga, balki bankning moliyaviy barqarorligiga ham bog'liq. Biroq, ushbu faoliyat bankning o'z faoliyatining moliyaviy barqarorligi uchun zarur shartdir. Shu sababli, bankning moliyaviy barqarorligini baholash ushbu faoliyat natijasida o'z mablag'lari qanchalik barqaror taqdim etilishiga asoslanishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Лукин, С. Г. Оценка финансовой устойчивости коммерческого банка и пути её повышения / С. Г. Лукин. — Текст: непосредственный // Молодой ученый. — 2017. — № 37 (171). — С. 60-64. — URL: <https://moluch.ru/archive/171/45639/> (дата обращения: 07.02.2022).

2. 6. Батракова, Л. Г. Экономический анализ деятельности коммерческого банка: учебник для вузов. — М.: Логос, 2011. — 366 с.

3. 7. Пыхов О. А., Ихсанова Л. Р. Финансовая устойчивость банковской системы: сущность и значение // Актуальные направления научных исследований: от теории к практике: материалы VIII Междунар. науч.-практ. конф. В 2 т. Т. 2 / редкол.: О. Н. Широков. — Чебоксары: ЦНС «Интерактив плюс». — 2016. — №